

[Formanden.]5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om teknisk samarbejde med udviklingslandene.

6) *Forhandling om undervisningsministerens redegørelse af 9. maj 1968 om højere forberedelseseksamen.*7) *Forespørgsel til økonomiministeren og ministeren for nordiske anliggender samt europæiske markedsanliggender af J. O. Krag m. fl.*8) *Valg af 1 medlem til jernbanerådet (i stedet for Poul Rasmussen).*

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste formanden til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 14¹⁷.

47. møde.

Tirsdag den 14. maj kl. 13³⁰.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler justitsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forslag til lov om ændring af myndighedsloven.

I skrivelse af dags dato meddeler finansministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om almindelig omsætningsafgift. (Betalingsfrist for landbrug og fiskeri m. v.).

I skrivelse af 13. d. m. meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han i henhold til forretningsordenens § 19, stk. 3 ønsker snarest belejligt at give tinget en redegørelse

for planerne om anlæg af en lufthavn på Saltholm.

Medlemmer af folketinget Erling Dinesen, K. B. Andersen, J. O. Krag og Helge Nielsen har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til ministeren for offentlige arbejder:

„Hvilke oplysninger kan ministeren for offentlige arbejder give om årsagen til, at en forhandlingsløsning mellem Jydsk Telefon-Aktieselskab og de jyske afdelinger af Centralorganisationen for Telefonstanden i Danmark blev forpurret“?

Udvalget angående forslag til lov om oprettelse af en institution på Amager i Forsorgscentret for København m. v., afdelingen for voksne, har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Medlem af folketinget Langkilde har meddelt mig, at han ønsker til ministeren for kulturelle anliggender at stille følgende spørgsmål:

„Agter ministeren at stille forslag om ophævelse af radiospredningslovens § 13, der fastsætter bødestraf for undladelse af at betale radiolicens?“

Medlem af folketinget Dagmar Andreassen har meddelt mig, at hun ønsker til arbejdsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Har ministeren noget forslag til imødegåelse af det uheldige forhold, at kvinder, der kun er interesseret i deltidsarbejde (halvdagsarbejde), hindres i det af overenskomstsmæssige grunde?“

Disse spørgsmål vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Justitsministeren (Thestrup): Herved har jeg den ære for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forslag til lov om ændring af myndighedsloven.

Forslaget fremsættes ikke med henblik på vedtagelse i år. Jeg har imidlertid fundet det praktisk at fremsætte det nu, således at der bliver god tid til at overveje forslaget. Det omfatter en række vigtige familieretlige regler, som de fleste kommer til at stifte

[Justitsministeren.]

bekendtskab med i praksis, og det indebærer ændringer af de nu gældende regler, som bør drøftes nøje før gennemførelsen.

I 1920'erne blev der gennemført en lang række centrale love inden for familieretten. I 1922 gennemførtes loven om ægteskabs indgåelse og opløsning og loven om umyndighed og værgemål og i 1923 adoptionsloven. I 1925 fik vi loven om ægteskabets retsvirkninger og i 1926 loven om ægtefællers arveret og uskiftet bo. Reformerne blev til dels gennemført i nordisk samarbejde, og de var resultatet af et meget stort kommissionsarbejde.

I løbet af de senere år er folketinget begyndt på en revision af disse vigtige love. I 1956 fik vi en ny adoptionslov, og i 1963 erstattedes loven om ægtefællers arveret og uskiftet bo af reglerne herom i den nye arvelov. De nu foreliggende lovforslag skal dels erstatte loven fra 1922 om ægteskabs indgåelse og opløsning, dels gennemføre nogle ændringer i kapitlet om forældremyndighed i myndighedsloven. Yderligere arbejdes der for tiden i justitsministeriet på et forslag til ny lov om ægteskabets retsvirkninger.

Initiativet til denne revision af ægteskabslovgivningen blev taget på nordisk basis bl. a. af Nordisk Råd, der i 1955 henstillede til regeringerne at undersøge forudsætningerne for en revision af de nordiske landes lovgivning om ægteskab og ægtefællers formueforhold, således at lovgivningen kunne blive så ensartet som muligt.

I Danmark nedsatte vi i 1957 ægteskabsudvalget, hvis første betænkning allerede har været behandlet her i tinget, da vi i 1963 gennemførte ændringer i skiftelovens kapitel om skifte mellem ægtefæller.

Det er udvalgets anden betænkning fra 1964, der har dannet grundlag for de nu fremsatte lovforslag. Jeg håber, at vi på et senere tidspunkt får lejlighed til at drøfte den tredje betænkning, der vedrører ægteskabets retsvirkninger.

Enkelte af de problemer, udvalget har taget op, har nogle af tingets medlemmer allerede haft lejlighed til at drøfte i Nordisk Råd. Rådet tog spørgsmålet om utroskab og om separationstidens længde op på den 15. session i 1967, og den rekommandation, der blev vedtaget, har jeg fulgt i lovforslaget.

Endvidere har udvalgets lovudkast til- lige med tilsvarende udkast fra de øvrige nordiske lande været drøftet mellem de nordiske landes justitsministerier.

Bl. a. på baggrund af disse drøftelser har man ved udarbejdelsen af lovforslagene fra- veget udvalgets lovudkast på visse punkter. I bemærkningerne til de enkelte bestem- melser er der nærmere redegjort herfor. Jeg skal derfor ikke indlade mig på en detaljeret gennemgang af forslaget enkelte paragrafer, men blot fremhæve visse hovedpunkter og navnlig gøre rede for nogle af de bestem- melser, som ændrer på den nugældende rets- tilstand.

I ægteskabslovforslagets § 6 i kapitlet om ægteskabsbetingelserne er den gældende aldersgrænse for mænds adgang til at indgå ægteskab i overensstemmelse med udvalgets forslag nedsat fra 21 til 20 år. For kvinder foreslås nu, at de kan indgå ægteskab, når de er 18 år. Alle under 21 år skal imidlertid efter § 7 have forældrenes samtykke. Fast- sættelsen af disse aldersgrænser må ses i for- bindelse med spørgsmålet om, hvorvidt myndighedsalderen bør nedsættes, og på denne baggrund kan det nok give anledning til drøftelse, om udvalgets forslag er hen- sigtsmæssigt.

I øvrigt er ægteskabsbetingelserne blevet forenklet på en række punkter. Jeg vil navnlig fremhæve bestemmelsen i § 10, til- ladelse til sindssyges og åndssvages ægte- skab. Vi har i forhold til udvalget udeladt visse persongrupper og har slettet bestem- melsen om, at tilladelse til ægteskab kan betinges af sterilisation. Om betydningen heraf henviser jeg til bemærkningerne til § 10. Det har også været overvejet, om det var muligt at begrænse bestemmelsen til kun at omfatte visse grader af åndssvag- hed, således at lettere åndssvage kunne indgå ægteskab uden tilladelse. På baggrund af en undersøgelse af praksis har vi dog fundet det rigtigst fortsat at lade bestem- melsen omfatte alle åndssvage. Jeg er imid- lertid enig med bl. a. statens åndssvagefor- sorg i, at der savnes tilstrækkelig viden om de problemer, der er forbundet med ånds- svages indgåelse af ægteskab, og vi agter at søge iværksat en undersøgelse af spørgs- målet. En sådan undersøgelse må nødven- digvis tage nogen tid, og jeg har ikke fundet det rimeligt at udskyde den almindelige

[Justitsministeren.]

revision af ægteskabsloven, til dette specialspørgsmål er blevet klaret.

Ægteskabsbetingelserne vil, såfremt de foreliggende forslag gennemføres, blive så ensartede, at prøvelse af ægteskabsbetingelserne i et nordisk land kan danne grundlag for vielse i et hvilket som helst af landene.

Med hensyn til fremgangsmåden ved indgåelse af ægteskab foreslås i kapitel 3 den væsentlige forenkling, at kravet om obligatorisk lysning inden vielsen ophæves.

Det er navnlig kapitel 5 om betingelserne for separation og skilsmisse, der både i udvalget og senere har givet anledning til debat. Efter forslaget § 41 skal utroskab opretholdes som skilsmissegrund, dog således, at retten får adgang til at give separation i stedet for skilsmisse, når hensynet til børnene eller andre vægtige grunde taler derfor. Dette svarer til Nordisk Råds rekommandation, som jeg af hensyn til den nordiske retsenhed har fulgt i forslaget. Jeg vil imidlertid ikke lægge skjul på, at jeg er noget i tvivl om, hvorvidt dette er den rigtige løsning. Spørgsmålet blev drøftet meget indgående i udvalget, uden at der opnåedes enighed. Udvalgets flertal foreslog, at ægteskabsbrud kun skulle give den krænkede ægtefælle ret til separation, medens udvalgets mindretal ville bevare den gældende regel om, at ægteskabsbrud giver ubetinget ret til skilsmisse. Jeg er derfor indstillet på en nøje drøftelse af dette vigtige spørgsmål.

Nordisk Råd foreslog også en separations-tid på 1 år, og § 36 er i overensstemmelse med denne del af rekommandationen.

Af hensyn til nordisk retsenhed har vi endvidere i overensstemmelse med mindretallet i ægteskabsudvalget bibeholdt visse skilsmissegrunde, der i praksis kun spiller en ringe rolle, og som efter udvalgsflertallets opfattelse alene skulle kunne begrunde separation. Det drejer sig om smitte med køns sygdom i § 42, mishandling i § 43 og straffedom i § 44. Endvidere foreslås, at rømning, d. v. s. ensidig samlivsophævelse uden fyldestgørende grund, bevares som skilsmissegrund. Jeg henviser til § 38. Endelig vil jeg gerne fremhæve bestemmelsen i § 37, der vil give enhver af ægtefællerne ret til skilsmisse, når deres samliv på grund af uoverensstemmelse har været hævet i de sidste tre år.

Med hensyn til fremgangsmåden ved opnåelse af separation og skilsmisse indeholder forslaget en række ændringer i forhold til den gældende lov. I den debat, der for tiden føres om skilsmissesagerne behandling, må jeg melde mig som modstander af indførelse af særlige ægteskabsretter ved siden af vore almindelige domstole. Derimod kan sagsbehandlingen inden for de givne rammer rationaliseres på visse punkter. Det er en proces, der længe har været i gang; det foreliggende lovforslag vil være endnu et skridt eller to i den rigtige retning, og i den revision af retsplejelovens kapitel om ægteskabs-sager, der skal ske i forbindelse med gennemførelse af ægteskabslovforslaget, vil der blive taget endnu et par skridt.

Blandt de vigtigere ændringer, der nu foreslås, kan jeg nævne, at ægtefæller, som ønsker separation eller skilsmisse, altid vil få mulighed for at vælge mellem domstolsafgørelse og administrativ bevilling, medens man nu ved skilsmisse efter separation kun kan gå bevillingsvejen. Betingelserne for at opnå bevilling bliver ensartede for alle bestemmelserne, og de er præciseret nøje i § 46. Jeg vil også henvise til, at man gennem forslaget § 49 tilstræber, at der straks ved separation tages stilling til, hvorledes vilkårene skal være også efter den skilsmisse, der ofte følger efter. Man undgår bl. a. herved de hyppigt forekommende tilfælde, hvor en sag om skilsmisse efter separation forlænges og besværliggøres af en part, der ønsker ændrede vilkår.

Blandt reglerne om forældremyndighed vil jeg gerne fremhæve et par nydannelser. Det foreslås i § 52, at kompetencen til at ændre afgørelser om forældremyndighed truffet i forbindelse med separation eller skilsmisse generelt skal henlægges til domstolene, og efter § 61 gives der retten mulighed for at træffe en midlertidig afgørelse om forældremyndighed, medens separations- eller skilsmissesag verserer.

Forslaget til lov om ændring af myndighedsloven indeholder hovedsagelig konsekvensændringer, men der er dog i § 27 om samkvemsret en væsentlig nydannelse. Det har i enkelte tilfælde været følt som et savn, at en fader til et barn uden for ægteskab ikke har mulighed for at få ret til personligt samkvem med sit barn. Savnet føles formentlig navnlig, hvor forældrene

[Justitsministeren.]

gennem en længere periode har levet sammen i et ægteskabslignende forhold. I disse undtagelsestilfælde får overøvrigheden nu en mulighed for at tillægge faderen samkvemsret, såfremt det er foreneligt med barnets tarv.

Så kort en gennemgang af så stor en lov på så vigtigt et område og med så mange nydannelser, som der her er tale om, kan naturligvis ikke blive udtømmende. Der er mange andre nye og vigtige ting i lovforslagene. Jeg håber, at man gennem betænkningen, lovens bemærkninger og bilaget med parallelteksterne har en mulighed for at få et overblik over nydannelserne.

I forbindelse med gennemførelse af en ny ægteskabslov bliver det nødvendigt at foretage ændringer også i andre love end myndighedsloven. Det gælder først og fremmest retsplejeloven, hvor der foruden den nævnte revision af kapitlet om ægteskabssager også skal indføres ændrede regler om gennemtvængelse af samkvemsret. Forslag til ændringer i retsplejeloven, arveloven, skifte-loven og ikrafttrædelsesloven til straffeloven vil blive fremsat i næste folketingsår.

Med hensyn til revisionen af ægteskabsloven i de øvrige nordiske lande kan jeg oplyse, at der på det nordiske justitsministermøde i oktober 1967 var enighed om, at lovforslag skulle fremsættes i Danmark, Finland, Norge og Sverige så tidligt, at de kunne behandles samtidigt i parlamenterne i efteråret 1968. Jeg håber som før nævnt, at jeg ved at fremsætte forslagene nu giver tingets medlemmer en vis mulighed for at overveje og drøfte problemerne inden efteråret.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslagene til velvillig behandling i det høje folketing.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg skal tillade mig for det høje ting skriftligt at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om almindelig omsætningsafgift. (*Betalingsfrist for landbrug og fiskeri m. v.*). Som lovens undertitel angiver, omfatter lovforslaget alene en ændring af den frist inden for hvilken landbrugs- og fiskerivirksomheder skal indbetale merværdiafgiften til statskassen.

Det er i disse dage 3 år siden, det første lovforslag om merværdiafgiften blev frem-

sat, og det tør vel uden overdrivelse siges, at landbrugets stilling i dette afgiftssystem siden da har været genstand for indgående drøftelser både i folketinget og i offentligheden.

I det oprindelige lovforslag om merværdiafgift var der ingen særregler for landbruget. Landbruget skulle angive og indbetale merværdiafgiften hvert kvartal ligesom virksomheder i de øvrige erhverv.

Fra landbrugets side blev der imidlertid allerede under drøftelserne i folketingsudvalget i sommeren 1965 fremsat krav om, at landbruget kun skulle indsende afgiftsangivelse én gang om året i forbindelse med den almindelige årlige regnskabsafslutning for den pågældende landbrugsbedrift. Afgiften for det pågældende regnskabsår skulle herefter indbetales i 4 lige store kvartalsrater i løbet af det følgende år. Landbruget begrundede sit krav om årsangivelse med praktiske hensyn, idet man anførte, at landbrugets regnskabskonsulenter — som forudsås at skulle yde de enkelte landmænd bistand med afgiftsopgørelserne — kun ville have kapacitet til at klare dette én gang om året.

Imidlertid henviste den daværende regering til, at et sådant system ville bevirke, at afgiften af landbrugets merværdi kom til at indgå i statskassen med et års forsinkelse, og at landbrugets likviditet ville blive forbedret med et tilsvarende beløb, nemlig 500 à 600 mill. kr., og man ville derfor ikke gå ind for landbrugets ønske.

På et vist tidspunkt var der tanker fremme om at søge landbrugets ønske om årsangivelse imødekommet, uden at dette fik samme fiskale og likviditetsmæssige følger som landbrugets eget forslag. Tankerne gik i retning af at reducere afgiftssatsen ved salg fra landbrugsbedrifterne så meget, at den udgående afgift for landbruget ud fra en gennemsnitsbetragtning blot ville give dækning for den indgående afgift, således at afgiftstilsvaret for landbruget som helhed ville blive 0 eller nærme sig 0. Det skal fremhæves, at tankerne alene gik ud på at reducere satsen; man var ikke i denne forbindelse inde på, at landbruget — eller en del af dette — under en sådan ordning skulle fritages for registrering. Alle landbrugsbedrifter med en omsætning over den generelle mindstegrænse på 5.000 kr. skulle under alle